

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Celo leto	12 K
Pol leta	6 K
Četrt leta	3 K
Mesečno	1 K

Posamezne številke 10 v.

Zunaj Avstrije celo leto 17 K.

Inserati ali oznanila

se računijo s 15 vin. od 6redne
petivrstne; pri večkratnih ozna-
nilih velik popust.

Plačevanje v gotovini.

V vseh političnih krogih in listih se že delj časa mnogo govori in piše o plačevanju v gotovini. In vendar lahko trdimo, da nima 5 stotink državljanov niti pravega pojma, kaj pomeni plačevanje v gotovini. Zato smo v informacijo napisali instruktiven članek za vse one, ki se zanimajo za naše najnovejše politično vprašanje, vendar pa opustili vsako nadaljnje razmišljanje o finančno-politični dalekosežnosti glede plačevanja ali neplačevanja v gotovini. To spada v drugo poglavje.

Avstro-ogrška banka je akcijska družba, ki ima v avstro-ogrski monarhiji nalogo, da skrbi za urejeno cirkulacijo denarja, za olajšanje plačilnih izravnav in za zadovoljitev komercialnih, industrijskih, obrtniških in poljedelskih kreditnih potreb, pred vsem pa da vzdržuje plačevanje v gotovini, kakor hitro se to postavno določi. V to svrhu je avstro-ogrška banka opravičena, da v postavno določenih mejah nakazuje na-se plačilne naloge, ki se brezobrestno in na zahtevo izvršujejo. Ti plačilni nalogi, ta denarna nakazila niso nič drugega kakor naši bankovci po 10, 20, 50, 100 in 1000 K. Zato pa tudi najdeš na vsakem bankovcu zapisano: Die österreichisch-ungarische Bank zahlt gegen diese Banknote bei ihren Hauptanstalten in Wien und Budapest sofort auf Verlangen . . . Kronen in gesetzlichem Metallgelde (Avstro-ogrška banka plača na ta bankovec pri svojih glavnih zavodih na Dunaju in v Budapešti takoj na zahtevo . . . K v postavnem kovinskem denarju.) Naš postavni kovinski denar, naša valuta, je zlato.

Ako imaš torej bankovec Avstro-Ogrske banke v rokah, imaš po citiranem besedilu na bankovcu, ki se naslanja na član 83 bančnih statut, pravico, pri banki zahtevati, da ti zamenja bankovec proti kovinskemu denarju, da ti plača v gotovini. To je plačevanje v gotovini, o katerem se sedaj toliko piše in govori.

Pravimo, da imaš postavno zajamčeno pravico, zahtevati, da se ti na bankovcu izkazana svota v zlatu izplača. Banka pa ima dolžnost, tvojo zahtevo realizirati. Toda po 111. članu bančnih statut je ta dolžnost sedaj suspendirana, in s tem tudi pravica posameznega državljana, zahtevati, oziroma dobiti, na bankovec izplačilo v gotovini, to je v zlatu.

PODLISTEK.

Iz uredniške listnice.

(Češki spisal J. Neruda)

I.

2. prosinca.

Ljubi prijatelj!

Dovolite mi, da Vas tako imenujem, čeprav se še dozdam ne pozna. Mi Čehi smo ena družina in vsak češki urednik je boter, mi mlajši spisovatelji smo pa kakor otroci, ki jih je pri krstu držal na rokah.

Vaša srce pretresujoča lamentacija na platnicah, da imate malo naročnikov in da Vam preti pogin, me je prav resno ganila, sem namreč pesnik in rodoljub. Potruditi se hočem in prigravarjati k naročbi vse, ki jih je sploh možno pregovoriti, pošiljam tem potom vam naročnino in upam vsled tega, da postanete hvaležen moj prijatelj.

Oprostite, da hočem iz Vašega prijateljstva iskati že v začetku dobička, storim to iz sledečega vzroka, ker nimam nikogar, ki bi se zavzel za me — to se pravi, ne za me, temveč za moje umotvore. Jaz delam vztrajno in brez šuma, toda učitelj mi manjka in tega potrebujem.

Toda čeprav se pečam s pesnikovanjem le tajno, je to vendar že znano in nedavno od tega spravilo me je nekoliko meščanov v pravo zadrego. Razpravljali so namreč v povesti, ki kroži med ljudstvom o tukajšnjem gradiču „Kopaču“ in mi prigravarjali, da ji ustvorim pesniško obliko. Priti v sramoto nisem hotel, pustil sem se do tega nevhvaležnega dela in — s priloženega presodite sami, kako sem svojo obljubo izvršil.

Toda s tem se niso zadovoljili ti zbadljivci, zahtevali so kar na kratko, da jo pošljem v „Zaboj.“

Če premostrimo sedanjo situacijo v državi, stojijo zahteve tako-le: Avstrija želi, da se suspenzija za plačevanje v gotovini podaljša do 1. 1917, ko potečejo najvažnejše trgovinske pogodbe s tujimi državami, na Ogrskem pa je zahtevalo prejšnje Weckerlovo ministrstvo in nekoliko časa tudi Khuenovo, da se suspenzija opusti in se zajamči takojšnje izplačevanje v gotovini. Toda ko Ogrska ni mogla placirati svojega zadnjega posojila na francoskem in angleškem denarnem trgu, je Khuenovo ministrstvo spreminilo svoje stališče in se tudi izreklo za suspenzijo. Zato pa ima ogrska in avstrijska vlada v svojem predlogu, da se avstro-ogrski banki podaljšajo razni izredni privilegiji, tudi določilo, v katerem se še do imenovanega leta suspendira plačevanje v gotovini.

V Avstriji ni stranke, ki bi bila za plačevanje v gotovini, ker je vsakemu znano, da bi to bil prvi korak do popolne razdružitve med Avstrijo in Ogrsko in da bi v prvem momentu plačevanje v gotovini manj škodilo Ogrski kakor pa Avstriji.

Da se je pa v nekoliko ugodilo ogrskim težnjam po plačevanju v gotovini, imata obe vladni predlogi po dogovoru določilo, da lahko parlament vsak čas na lastno iniciativo ali pa na predlog avstro-ogrške banke sklenejo plačevanje v gotovini. Vkljub temu določilo pa opozicija v ogrskem parlamentu še ni pomirjena. Tudi opozicija v avstrijskem parlamentu ima svoje velike pomisleke glede vladnih predlog, vendar se ti ne nanašajo na plačevanje v gotovini, ampak na druga določila. O tem bomo govorili, ko čujemo glasove naših državnozborskih zastopnikov.

Govor poslanca dr. Verstovškega.

(v drž. zbornici dne 3. t. m.)

Poslanec povdarja najprvo v slovenskem jeziku, da ni nobena vlada storila toliko krivice slovenskemu narodu kakor Bienertova. Zato nimajo zastopniki slovenskega naroda nobenega povoda, da bi glasovali za proračunski provizorij. Govornik našteje razne razloge, iz kateri se bojujejo Jugoslovani proti vladi. Proračunski provizorij je pa tak, da ne more niti eden zastopnik verovati odkritosrčnosti vlade, ker vsi predobro vemo, da nam pretijo v ozadju še vedno novi davčni načrti. Poslanec polemizira z ministrskim predsednikom Bienertom in očita mini-

strstvu, da ni imelo nikdar prave volje, da bi napravilo red v parlamentu, pač pa se nagiba k absolutizmu. Ministrstvo je dobilo v zadnjih treh letih dovolj zausnic in nezaupnic, a vendar vstraja na svojem mestu. Radi tega govornik tudi sedaj ne more verjeti besedam ministrskega predsednika, da gre takoj sedanja vlada, če ne najde povoljne večine v zbornici.

Nato govori poslanec doslovno:

Ne ozirajo se na že navedene vzroke, ki so splošne narave, gledamo mi Jugoslovani z nezaupljivostjo na sedanjo vlado, ki s svojim nerodnim vodstvom monarhijo v notranjosti vedno bolj slabi in jo spravlja pri sosednih državah ob ugled. Vlada je sokriva nevspehov, katere je doseglo zunanje ministrstvo v zadnjih letih pri sosednih državah. Že v zadnjem delegacijskem zasedanju se je to povdarjalo in odkrile so se marsikaterane rane. Naša monarhija bi ne bila prišla nikdar v tako hude konflikte s svojimi sosedni na jugu, če bi naše vlade umele jugoslovanske narode pridobiti za-se in jih gospodarsko ojačiti. (Pritrjevanje.)

Slovanski narodi izven monarhije dobro poznajo tendence avstrijske vlade in te tendence ne stremijo za tem, da bi se blagodejno vplivalo na razvoj Slovanov na jugu in bi se jih gospodarsko povzdignilo, ampak vladi se gre za to, da bi po danih razmerah germanizatorično propagando po diktatu vse-nemške misli pospeševala in podpirala. (Pritrjevanje in medklci.)

Ali naj se Slovani izven monarhije z zaupanjem obrnejo na zunanje ministrstvo naše države, če vidijo, pod kakšnimi razmerami živijo avstrijski Slovani in kako se morajo boriti za svojo eksistenco? Ali mislite, gospoda, da balkanski Slovani ne opazujejo, kako se pritiska slovanske narode v naši monarhiji, kako se zatira Slovence v tostranski in Slovake v onostranski državnih polovici? Ali mislite, da balkanski Slovani ne čutijo, da so razmere v Bosni in Hercegovini nezdrave? Ali mogoče mislite, da ne zasledujejo Slovani na Balkanu tega razvoja? Povsod opazujete in morate opaziti, da avstrijska vlada ne izvršuje civilizatorične misije in ne pospešuje interesov domačega prebivalstva, temveč odpira samo vrata tujim špekulantom, ki potem zatirajo domače ljudstvo in prikrajšujejo njegove pravice. (Medklci poslanca Malika.)

In uklonil sem se zopet. Vedel sem sicer predobro, da delajo to v zasmehovanju ter mislijo, da dojam Muza kakor mogoče oni — toda mislil sem si pri sebi: „Kaj pa, če najdem prijatelja, ki mi da dober svet!“ Vi ste mi prišli ravno na pot in že se Vas o-prijemam z obupano roko. Nočem biti osramočen, to za nič na svetu ne, a prav posebno pa še ne od teh tukajšnjih nekaterih . . .

Iz prijateljske ljubezni Vas prosim, ne premišlujte, ne odlagajte ter preživite v umetniških mislih to pesem, ki sem jo po možnosti verno podal, nasvetujete mi ter mi obrazložite, kar ji še v celoti manjka, da jo „Zaboj“ sprejme; kaj bi služilo v okras te balade, in pa, kaj mislite o celem mojem delu, kako sem ga prima vista napisal.

In ker Vam bode tudi znano, kako se to mora nasnovati, da bi objavili pesem v „Zaboju“, kojega uredništvo baje malokateri začetniški prispevek prečita do konca — tedaj mi to obrazložite.

Toda zato Vas pred vsem prosim, ne mučite me dolgo in kar najboljšo mi odpišite; imam mnogo izgotovljenih reči in gotovo bodo nekatere bolj posrečene kot ta, te bi pilil, kakor hitro pridem v ogenj vsled zmage nad tukajšnjimi meščani.

Vam s spoštovanjem udani, k uslugam pripravljeni

J. Strnadek.

II.

2. prosinca.

Slavni mož, pesnik češki!

Da, besedo mož moram Vam nasproti rabiti, kajti jaz sem žena in kar v Vaših izbornih umotvorih najbolj miče, je ta vznesena, v njih se javljajoča možatost.

In da, besedo pesnik moram rabiti, kajti tudi jaz sama sem pesnikinja in Vas znam ceniti.

Pošiljam Vam tukaj zvezeček sadov svoje deviške Muzé. So to ljubljene cvetke, violčice in šmarnice, kakor jih je vplodila prva moja pomlad (in v po-

mladi življenja stojim ravnokar), plavice in osat, vse pestro, kakor jih fantazija že naprej pripisuje jeseni življenja in kakor jih že mlado življenje po ostrih trnih spozna.

Z mojih pesmic pa občutite tudi solnce, ki jih je pričaralo, ravnokar pa vonj cvetk, ki me je opojil in vnel, nič manj utrip srca, ki me je prepričal, da je prišel trenutek stvarjenja.

Ni treba, da bi Vam še posebno priporočevala svoje otročičke, Vi ste edini, ki jih more razumeti, Vi najdete v njih i to, česar v navalu občutkov nisem mogla dovolj jasno izraziti.

Vi objavite moja dela poleg svojih, ženskost se spoji z možatostjo v krasni veneč, in Vaš list postane še slavnější.

Ako me še hočete pred objavo prvih listov z mojih cvetk obiskati in se z menoj seznaniti, stanujem v Široki ulici štey. 570 in ostajam

Vaša udana

Prokopka Povtavska.

P. S. Pridite tako-le ob četrti uri, takrat imam vedno kavo kuhano. — Pesmi objavljajte po vrsti.

III.

2. prosinca.

Spoštovani gospod!

V priloženem pošiljam svojo novelo. Snov je vzeta iz resničnega življenja, poslužil sem se pri njej oblike Nemcove in priprostosti Pravdove.

Delo je dobro — kajti pišem samo takrat, če me to veseli in nikdar radi honorarja — o tem sploh še ne govorim.

Priložen je račun od krojača; nerad se bavim s temi ljudmi, toda v tem trenutku ga ne morem poravnati. Bodite tako prijazni in poplačajte dolg z honorarjem, ki mi ga prisodite.

K nadaljnim službam

pripravljeni

K. P.

Če kolega Malik želi, bomo o tem še govorili. (Poslanec S t r a n s k y: Vi ste sami tudi tuje na vašem učnem zavodu!)

Poznate li razmere, gospod kolega? Pojdite v naše kraje, potem boste spoznali žalostne naše razmere. Vi nimate niti pojma o naravnosti vnebovpijočih razmerah, ki vladajo v naših krajih. Ne vmešavajte se v zadeve, ki jih ne poznate! (Medklici.)

Dajte nam slovenske učne zavode, pa se bomo malo brigali za nemške šole. (Medklici.)

Imeli boste priliko slišati še druge stvari. (Ponovni medklici poslanca Malika. Podpredsednik Pernstorfer zvonil in prosi za mir.)

Vlada nastopa proti domačemu ljudstvu vedno hujše; ko so se tuji vsiljenci enkrat utrdili, potem se začne prikrajševati domače ljudstvo v jezikovnih pravicah v šoli in uradih. Zastopniki Slovanov so o tem že mnogokrat govorili v zbornici.

Vlada se bo morala pečati z ugodno rešitvijo jugoslovanskega vprašanja, kajti na jugu monarhije leži bodočnost države.

Strinjam se popolnoma z besedami nekega Veliko-Avstrijca, ki je rekel, da ostane naša država le tedaj velesila, če bo spremenila svojo državno obliko. Narodno in gospodarsko skupaj spadajoče pokrajine se morajo državnopravno združiti.

Ideja trilateralizma si pridobiva vedno več tal in se bo v doglednem času uresničila. Namesto da se vlade postavljajo na stran „Volksrata“ in s pomočjo Südmarke in Šulferajna raznarodujejo jugoslovanske narode, naj se raje posvetijo temeljitemu študiju tega problema, kajti od rešitve tega vprašanja je odvisen blagor in dobrobit naše države.

Preidem k točki, ki se tiče posebno nas Slovencev. Kakor vsem drugim narodom, je tudi nam Slovencev po državnem osnovnem zakonu z dne 21. dec. 1867 zagotovljena pravica, da varujemo in gojimo svojo narodnost in svoj jezik. V deželi navadni jeziki so pripoznani kot enakopravni v šoli, uradu in javnem življenju. Le narodni šovinisti si državni osnovni zakon tako razlagajo, da so si upali izdati parolo, da „manjvredni“ narodi ne smejo imeti enakih pravic. Na tem stališču stoji tudi sedanja vlada, ki je za slovenske dežele etablirala drugo vlado v obliki nemškega „Volksrata.“ Kar določi „Volksrat“, to se zgodi v zadnjih letih v slovenskih pokrajinah. Kako tepta vlada pravice Slovencev na Koroškem in Štajerskem, hočem dokazati z vzhledi pozneje.

(Dalje prihodnjije.)

Mahničovo slavlje v Pragi.

Slovensko katoliško akademsko društvo „Dan“ je priredilo dne 1. decembra t. l. pri „Vejvodu“ slavnostni večer na proslavo 60letnega jubileja očeta slovenskega katoliškega dijaškega gibanja, škofa dr. Mahniča. Slavnostnega zborovanja so se udeležili vsi člani „Dneva“ in številno zastopstvo bratskih društev „Česke Lige Akademike“ in „Družstva Arnošta z Pardubic“ ter praške duhovniške in lajske inteligence — Tovariš Zavadlal je slavil v globoko zamišljenem govoru dr. Mahničeve zasluge za katoliški preporod na Slovenskem, zlasti med dijaštvom. Naglašal je pomen njegove filozofske in literarne kritike ter priporočal slovenskemu katoliškemu dijaštvu njegovo znanstvenost, odločnost in doslednost. Končno je želel od dijaštva več zanimanja za Mahničeve razprave in da se izdajo njegovi izbrani spisi.

Častiti gospod Vajs, dolgoletni znanec dr. Mahniča, je orisal njegove zasluge za slovensko bogoslužje, ki si jih je pridobil s tem, da je dal podnet za temeljitejšo študije glagolskega jezika. Eden izmed najmarljivejših delavcev na tem trudapolnem polju je ravno častiti gospod Vajs, ki je podaril „Dnevu“ tudi en izvod svoje ravnokar izišle knjige: „Najstarejši breviar hrvaško-hlaholsky“, za kar mu bodi izrečena tudi na tem mestu najiskrenejša zahvala.

Na predlog tovariša Cvenkelna se je odposlala visokemu jubilaru sledeča brzojavka:

„Čestitamo Vaši Milosti k 60letnemu jubileju in se najhvaležneje spominjamo Vaših zaslug za preporod katoliške misli na Slovenskem in zlasti med dijaštvom. Svojemu učitelju in očetu obljublamo udanost h katoliškim načelom in kličevo: Na mnoga leta! — Vajs, Slovensko, katoliško, akademsko društvo „Dan“, „Česka Liga Akademicka“, „Družstvo Arnošta z Pardubic.“

Krasno je govoril član „C. L. A.“, tov. Trčka. Omenjal je Masarykov boj proti katolicizmu in izjavil, da je to boj proti idealnejšemu delu našega „jaz.“ Racionalizem donaša razkol med ljudstvo in inteligenco.

Med posameznimi govori je zapel pevski zbor, obstoječ iz Čehov in Slovencev, celo vrsto lepih slovenskih in čeških pesmi.

Mahničovo slavlje bodi dokument, da hočemo prej kot slej visoko držati prapor katoliški, pa tudi slovenski in slovanski!

Politični pregled.

Državni zbor.

Dunaj, 2. dec.

Po zaključitvi draginjske debate, ki se je zvršila v včerajšnji dolgotrajni seji, je prišel danes na vrsto budgetni provizorij. Proračunska debata se je pričela z govorom ministrskega predsednika barona

Biennertha. Baron Biennerth ni niti duhovit niti dober govornik. Njegovi poskusi, pridati izvajanjem malo primese duhovitosti, so se popolnoma ponesrečili. In akoravno je vse z napetostjo pričakovalo izvajanja ministrskega predsednika, vendar niso vzbudila nobene posebne pozornosti. Baron Biennerth ni zadovoljil ne vladnih strank, še manj pa opozicionalne. Posebno se je pogrešalo, da ni začrtal Biennerth nikakih smeri za bodoči razvoj, za bodočo politiko. V svojem dolgovoznem govoru se je bavil samo s stvarmi, ki so že davno minile, kakor z poletnim zasedanjem, delegacijskimi mandati, z očitani socialnih demokratov itd., kakšnih jasnih in programatičnih izjav za prihodnost pa ni podal. Vidi se, da bi Biennerth najraje še v naprej životaril in gospodaril v malenkostnih razmerah, z izigravanjem raznih nasprotujočih se strankarskih interesov, da se pa nikakor ne bo oprijeli velikopotezne, vsem narodom pravične politike.

Mogoče ni hotel svojega pogleda obrniti v bodočnost, ker vidi za svoj režim le temne dni in slutiti, da je postalo njegovo stališče nevdržljivo. „Slovenski Narod“ od dne 3. dec. ima sledečo brzojavko z Dunaja o situaciji kabineta:

„Govori se in gotovo je, da sedanji kabinet ne more več dolgo živeti. Finančnemu ministru Bilinskemu izpodkopavajo Poljaki sami tla. Minister javnih del Ritt je oseba, ki nima drugega pomena, kakor da sedi na ministrskem stolčku. Pri debati o stanovanjski oskrbi, kar gotovo spada v njegovo področje, ni izpregovoril niti besede. O trgovinskem ministru dr. Weisskirchnerju je razširjena vest, da ga je včerajšnje glasovanje privedlo na rob propada. Hochenburger je nemogoč. Poljski minister Dulemba ima v lastnem poljskem taboru sovražnike. Poppa ne mara agrarcev. Skoraj vsak minister ima večino proti sebi.“

Tudi nadaljna debata je bila kaj malo interesantna. Rusinski poslanec Olesnicky je zahteval enakopravnost Rusinov in Poljakov. Nadalje sta govorila še Rusin Kurvlovč in poljski socialni demokrat dr. Diamand.

Na koncu se je zopet prišlo do burnih prizorov med krščanskimi socialisti in socialnimi demokrati. Zbornični predsednik Pattai je namreč odzval posl. Seitzu radi napada na predsedstvo besedo ter zaključil sejo. Dvorano je zapustil med glasnimi fej-klici socialnih demokratov. V spor so se vmešali krščanski socialisti in začel se je v zbornici zabavni del, ki je trajal še dolgo potem, ko je bila seja zaključena.

Dunaj, 3. dec.

V današnji seji je imel naš novoizvoljeni poslanec dr. Verstovšek svojo „Jungfernrede“, katero prinašamo po stenografičnem zapisniku na drugem mestu. Govor je vzbudil splošno pozornost in se je dr. Verstovšek zelo dobro upeljal. Listi prinašajo govor po večini v zelo dolgem ekserptu in je v obče tudi kritika ugodna. Da so graški listi vsi iz sebe, ker je dr. Verstovšek neizprosno razkrinkal barbarske razmere, ki vladajo pri spodnještajerskih sodiščih in v našem šolstvu, je umevno, a le priča, da so poslančeve besede zadele v živo.

V današnji seji so vložili poslanci dr. Verstovšek, dr. Benkovič in Pišek jako obširen in utemeljen predlog glede gornjegrajske železnice. Predlog se je na prošnjo vlagateljev takoj odkazal železniškemu odseku: poslanci se trudijo, da bi prišel predlog v tem odseku še ta mesec v razgovor.

Za dr. Verstovšekom, ki je govoril kot prvi govornik današnje seje, je imel besedo nemški nacionalist dr. Sylvester, za tem pa finančni minister Bilinski. Predno je prišel minister do besede, so se odigrali v zbornici živahni prizori. Ko je dal predsednik ministru besedo tega ni bilo v zbornici. Navada je, da zgubi poslanec besedo, če ni tisti čas v zbornici, ko mu jo podeli predsednik. Opozicionalni poslanci so radi tega ostro protestirali, ko je predsednik izjavil, da hoče nekoliko počakati ministra. Zahtevali so, da tudi on zgubi besedo, kakor bi se to zgodilo vsakemu poslancu. Po preteku nekolikih minut je vendar prišel minister in pričel govoriti. Branil je na dolgo in široko proračun in razkladal novi davčni načrt. Rekel je, da je bilo mogoče, se izogniti primanjkljaju samo na ta način, da so se porabile davčne rezerve in se zvišali nekateri davki. Prihodnje leto pa ne bo teh rezerv in bo treba z zopetnim povišanjem davkov pokriti primanjkljaj.

Za Bilinskim so govorili še poslanci Bugatto, dr. Smolaka in Siegele, na kar je bila debata prekinjena. Na vrsto je prišel še nujni predlog poslanca Pacherja glede poštinih oficiantov, ki je že več sej na dnevnem redu. K predmetu je govoril Poljak Tomaszewski, nato je bila seja zaključena.

Prihodnja seja jutri dne 6. dec.

Vseučiliško vprašanje.

Nemški listi in tudi „Slovenski Narod“ od dne 4. dec. prinašajo glede vseučiliškega vprašanja sledečo notico:

Člani jugoslovanskega vseučiliškega odseka dr. Šusteršič, Fran Povše in dr. Ploj so dobili povabilo, naj pridejo v torek dne 6. t. m. na konferenco k ministrskemu predsedniku baronu Biennerthu. Vseučiliški odsek je imel včeraj dne 3. dec. popoldne sejo in je že definitivno sklepal o vseh jugoslovanskih vseučiliških zahtevah. O teh sklepih pa se čuva najstrožja tajnost. V parlamentarnih krogih se govori,

da se bodo to pot z italijanskim vseučiliškim vprašanjem rešile tudi želje, ki jih zastopajo jugoslovanski poslanci. Priznala se bo veljavnost na zagrebškem vseučilišču položenih izpitov tudi v avstrijski državni polovici, na vseučiliščih v Pragi in Krakovu pa se bodo ustanovile slovenske docenture, odnosno stolice.

Dr. Smolaka — Slovan Plojeve vrste.

Slovani so se v sobotni seji dne 3. t. m. zgrajali nad izjavo liberalnega dalmatinskega poslanca dr. Smolaka. V svojem govoru je Smolaka rekel, da mu je vse eno, kdo da je namestnik v Dalmaciji; če tudi je Nemeč, samo da je modern, mu je ljubo. (Klici: Kaj, Hrvat ne!) To je meni vse eno, če je le modern človek. Hrvati so se dolgo borili v Dalmaciji, da so strli nekdanjo nadvlado Lahov. Ta moderni, novopečeni poslanec pa povzdiguje v svojem govoru Lahe v nebesa in jih zagovarja, češ, da niso nikdar iredentisti. Radi teh dveh izjav, zlasti radi prve, so ga hvalili nemški listi.

Liberalizem, zlasti pa Masaryk, so pa lahko ponosni na svojega učenca. Pričakujemo le še, da se še dr. Ploj hitro zveže z njim. „Gliha vkup štriha.“

Mažarizacija na Hrvaškem.

V Sokoloveu je močna mažarska kolonija, ki obstoji večinoma iz železniških uslužbencev. Tem je silno na poti tamkajšnja hrvaška šola in leta in leta so že delovali na to, da se ta šola izpremeni v mažarsko. Tega sicer niso dosegli, pač pa je hrvaška vlada Mažarom dovolila, da so z 1. decembrom otvorili svojo čisto mažarsko šolo, katero bodo seveda morali obiskovati tudi otroci hrvaških železničarjev. Tako se širi mažarizacija na Hrvaškem, pospešuje pa jo hrvaška vlada sama.

Raba hrvaškega jezika v ogrsko-hrvaškem državnem zboru.

Odpor proti rabi hrvaškega jezika v ogrsko-hrvaškem državnem zboru vedno bolj narašča. Dne 2. t. m. je govoril hrvaški poslanec Lukinič hrvaško. Kmalu nato, ko je začel govoriti, pa ga je že prekinil predsednik zbornice, kateri mu je zagrozil, da bo energično nastopil proti hrvaškemu govoru v zbornici, ako bodo Hrvati predolgo govorili. Med hrvaškimi delegati je ta protizakonita grožnja zborničnega predsednika vzbudila veliko ogorčenje.

Nemška vojska v mirnem času.

Iz Berolina se poroča: Vojno ministrstvo je določilo, da bo štela nemška vojska počenši od 1. aprila 1911 v mirnem času 515.222 vojakov in podčastni-

Poštni debit srbskih listov v Avstriji.

Ob aneksijski krizi je bil vsem srbskim listom odvzet poštini debit za Avstro-Ogrsko. Sedaj se srbski minister za notranje stvari, Protič, poteza za to, da bi Avstro-Ogrska zopet dovolila srbskim listom to ugodnost.

Nathan zopet hujska.

Dne 27. novembra so se zbrali v Rimu italijanski prostozidarji in tem podobni elementi z županom judom Nathanom na čelu, da prosiavijo 20letnico delovanja senatorja Salvatore Barzilaia, ki je rodom iz Trsta ter je avstrijski vojaški ubežnik. Barzilai je glavni kolovodja italijanske iredente v avstrijskih obmorskih pokrajinah.

Pri banketu je bil navzoč tudi oficijelni zastopnik mesta Trst, neki Rihard Miller. Vsa prireditelja je imela namen hujskati proti papežu in Avstriji. Ko je prišel Nathan v družbi Barzilaia in Millerja v dvorano, kjer se je vršil banket, so doneli klici: „Proč s papežem! Proč z Avstrijo! Živela iredenta! Eviva Trieste!“

Nathan je nato imel skrajno hujskajoč in drzen govor proti Avstriji in katoliški cerkvi. Med drugim je izjavil: „Barzilai je končal svoje študije v mestu (Trstu), ki je nam nad vse drago. Dobrohotna postava tamošnje dežele ga je obsodila na petletno vojaško službo, v službo vladi, ki je ni nikdar ljubil. Prišel je k nam in rekel: Sem z one dežele, ki jo ljubite, sprejmite me! Tam ne morem ostati, tukaj sem kakor v svoji domačiji“ itd., vedno polno prikritih udarcev na Avstrijo in papeža.

Car Nikolaj proti Aehrenthalu.

Iz Pariza prihajajo velepomembne vesti. Če so resnične, pomenjajo popoln polom za grofa Aehrenthala. Parižkemu „Journalu“ javljajo namreč iz Petrograda iz — kakor zatrja — najzanesljivejšega vira, da je car sprejel v daljši avdijenci ruskega poslanika na Dunaju Giersa, da se porazgovori z njim o razmerju med Rusijo in Avstro-Ogrsko. Car Nikolaj je baje izjavil, da ni mogoče vpostlati dobrih odnosov med obema državama, dokler avstrijski minister za zunanje stvari grof Aehrenthal ostane na svojem mestu. Ta odločnost carjeva pade tem bolj v oči, ker nastopa skoraj neposredno po carjevem sestanku z nemškim cesarjem v Potsdamu.

To bi bila ena senzacija iz Petrograda. Se senzacionalnejša je vest v berlinski „National-Zeitung“, ki se glasi, da je car ukrenil akcijo pri cesarju Fran Josipu, da bi grofa Aehrenthala odpravili z mesta ministra za zunanje stvari. To zahtevo je baje stavil car kakor predpogoj za sestanek obeh vladarjev.

Somišljeniki, po gostilnah, pri trgovcih in obrtnikih zahtevajte naš list.

Novi dunajski vodovod.

V petek dne 2. decembra 1910 se je izvršila na najslavesnejši način otvoritev druge dunajske Franc Jožefove vodovodne napeljave. V slavnostni dvorani dunajske mestne hiše so se zbrali sam cesar Franc Jožef, vsi na Dunaju se nahajajoči nadvojvode, ves diplomatiški zbor, ministri in zastopniki vseh oblasti. Na nagovor župana dr. Neumayra je cesar odgovoril, da se je vedno živo zanimal za vse dobrotvorne in socialne naprave stolnega mesta in ga otvoritev druge vodovodne naprave veseli osobito zato, ker se je izvršila v letih, ko se množe ob vsaki priliki dokazi udanosti do njegovega prestola po vsej državi. Cesar je povdarjal, kako z velikim veseljem opazuje čedalje večji in bogatejši razvoj mesta Dunaja in se je spominjal vseh onih mož, ki so pri tem velikem delu sodelovali in si tako zaslužili veliko priznanje, pred vsem pa blagopokojnega župana dr. Luegerja. Cesar je naposled želel, da bi novo napravo spremljal blagoslov božji. Nato je ponudila cesarju deklica bozarc vode, peveci so pa zapeli posebno slavnostno himno. Za tem so bili cesarju predstavljeni vsi oni, ki so pri gradbi sodelovali in cesar si je ogledal tudi v posebni razstavi izvršene načrte.

Nova vodovodna naprava je 191 km dolga in so se dela inavgurirala pred desetimi leti. Stala je 100 milijonov kron in donaja vode iz Hochschwabske skupine na Zgornje-Štajerskem. Za Dunaj je ta vodovod epohalne važnosti. S tem vodovodom je preskrbljen Dunaj toliko časa z vodo, da bo imel 4 milijone prebivalcev in še takrat bo odpadlo na vsakega posameznika dnevno 10 litrov vode. Brez ovinkov lahko priznamo, da koraka Dunaj kar se tiče vodovodnih naprav na čelu vseh svetovnih mest.

Raznoterosti.

Imenovanja v sodni službi. Za voditelja okrajne sodnije v Ptujju je imenovan dr. Artur Doležal, dosedaj okrajni sodnik v Konjicah. — Deželosodni svetnik in načelnik okrajne sodnije v Velikoveu Alfonz Gallinger (poprje Kapun) je prestavljen v Celje. — Za okrajnega sodnika je imenovan sodnik dr. Fr. Krančič v Celju; za deželosod. svetnika pa okr. sodnik dr. Oton Papež v Ljubljani. — Sodnijski oficial pri okrožni sodnji v Mariboru Anton Pungratschitsch (izgovori Pungradič) je imenovan za nadofficiala okr. sodnije v Velikoveu. Okr. sodniki: dr. Kotnik v Celju, dr. Hubert Tauß v Deutschlandsberg, dr. Albert Sutter v Frohnleiten in dr. Karl Biringer pri deželni sodišču v Gradcu so imenovani za deželosodne svetnike.

Umrl je fra Paškal Buconjič, mostarski škof, v petek dne 2. t. m. Buconjič je zavzemal odlično mesto med bosanskimi Hrvatimi in je bil povsod visoko spoštovan in priljubljen. Njegova smrt pomenja za Hrvate v anektiranih deželah težak udarec. Izgubili so moža, ki se je vedno neustrašeno in požrtvovalno potegoval za svoje rodne brate, Blagi pokojnik je dosegel častljivo starost 80 let. Pokoj njegovi duši in nepozaben mu spomin!

Cerkvena slovesnost posebne vrste je bila večeraj in danes v Mariboru. Večeraj ob pol dvanajstih se je zbrala vsa mariborska duhovščina okrog prevzvišenega nadpastirja v cerkvi sv. Alojzija, danes ob isti uri pa so prišli veleč. gg. dekani cele škofije v stolnico, da se je ustreglo ukazu svetega očeta Pija X. Ta namreč zahteva od duhovnikov s prisego potrjeno zagotovilo, da se hočejo varovati novodobnih zmot, ki pretijo sv. veri, Cerkvi in krščanskemu življenju.

Sulferajnska šola s slovenskim poučnim jezikom. Marsikdo bo neverjetno zmajal z glavo, a vendar je dejstvo, da že eksistira v naši lepi zeleni Štajerski ta unicum. Ustvaril ga je rector magnificus Bresnik v Ceršaku. Ker zna nekaj slovenščine, razkriva Bresnik svojim maloštevilnim učencem svojo modrost tudi v slovenščini. Bresniku se zdi, kakor slišimo, ta metoda edino prava, zato ne spada na mesto rector magnificusa v Ceršak nihče drugi kot Bresnik, ki je zmožen — hudobni jeziki pravijo bolj slabo — obeh deželnih jezikov. Kaj naj pa tudi opravi v Ceršaku kak priseljenc, ki ne zna drugega kot malo nemščine. Ni čuda, da je radi tega Bresnik zelo ponosen in si ne pusti od vsakega svojih čevljev odvezati.

Nemški trgovski nastavljenici so zbrali 2000 K za Roseggerjev fond. Državna zveza „Anker“ vsememških trgovskih uslužbencev v Avstriji je pri vseh svojih podružnicah vplivala, da se je zbralo 2000 K za Roseggerjev fond. Vsaka posamezna podružnica je zbrala povprečno po 25 K. Posnemajmo in prispevajmo za „Slovensko Stražo“! Potreba na meji je velika. Naj ne bo nobenega sestanka naših somišljenikov, da se ne bi spomnilo našega narodno-obrambnega društva!

Dobernig — rodom Slovenec. Vsi ga dobro poznamo, nestrpnega nemškonalnega koroškega poslanca Doberniga, ki bi najraje vtupil vse Slovence v žlici vode in že od nekaj zabija prve pilote za most od Belta do Adrije. In ta mož, ki ne more pričakati, da bi šel preko slovenskih grobov do Trsta, je rodom Slovenec, tako poroča celovski „Mir.“ List prinaša v svoji zadnji številki sledečo notico: „Djekš. Tožno so peli zvonovi dne 19. listopada smrtno pesem rajnemu Jožetu Kaslu, po domače Potniku, na Djekšah. Velika udeležba pogrebcev je pričala, da je

bil rajni nekaj posebnega. Rajni je bil zares vzoren družinski oče, veren katoličan, značajan kmet in dober sosed. Bil je brat dne 28. julija 1881 umrle Marije Dobernik, rojene Kasl, ki je bila mati sedanjega nemškonalnega voditelja in državnega poslanca Dobernika. Ker je bil mož Marije Dobernik učitelj, cerkvenik in orglavec na Djekšah, je torej Dobernik iz krščanske, slovenske rodbine z Djekš. Stara, a še vedno resnična je prislovica: Poturica je hujši od Turka.

Čudno postopanje. Imeli smo priliko videti šolska spričevala iz šole Leitersberg-Krčovina. Skoro neverjetno se nam je zdelo, ko smo primerjali spričevala iz raznih razredov in videli, da je šolski vodja Reich upeljal za prvi razred nemška šolska spričevala. To je vendar nekaj nezasišlanega, da si upa šolski vodja slovenske šole izdati za prvi razred nemška spričevala, katerih otroci niti ne razumejo. Opozarjamo na to čudno postopanje merodajne faktorje, v prvi vrste naše poslance. Takega preziranja si pa vendar ne moremo dovoliti in odločno protestiramo.

Lumparija. „Narodni Dnevnik“ se je v petkovi številki oblastno razkoračil kot varuh morale — kozel kot varuh vrta. O morali soditi nimajo pravico ljudje, ki krščanske morale niti ne poznajo, pač pa jo vedno teptajo v blato. „Narodni Dnevnik“ naj ne pozabi, da je v tem letu objavil roman: „Institutka“, ki ni nič drugega nego cela vrsta samih svinjarij in sicer najgrših, ki jih more izmisliti le najpokvarjenejša človeška domišljija. Ne samo, da je temu „romanu“ glavni in edini predmet zakonomlsto in prešestovanje, še celo natanko in podrobno se popisuje nečista združitev med dvema osebama različnega spola, ampak tudi med osebama istega spola. In take reči prebira mladina. Ali niste vi, gospodje pri „Narodnem Dnevniku“, najhujši zapeljivalci in oskrnjevalci slovenske mladine? In taki ljudje si upajo soditi in obsojati druge v imenu krščanske morale! Kar se dostaje slučajna na Belih vodah, je naše stališče to, da obsojamo vsak pregrešek zoper krščansko moralo tem bolj, če je dotični, ki se je pregrešil, duhovnik. Sicer pa v tej zadevi, o kateri „Dnevnik“ že zdaj deloma neresnično poroča, še ni izgovorjena zadnja beseda! Odločno pa moramo ugovarjati, da se ta slučaj posplošuje ter da se zmerja vse duhovnike. To je najgrša krivica. V Gradcu je bil nedavno nek liberalni advokat obsojen zaradi goljufije. Ali se sme iz tega sklepati, da so vsi liberalni advokati goljufi in tatovi? „Narodni Dnevnik“ pa dela iz pojdinega slučaja tak splošen sklep ter s fanatičnim sovraštvom pada po duhovščini, kateri z brezmejno hudobnostjo in nesramnostjo očita ne samo moralno propalost in hinavščino, ampak celo nevernost. In to nesramno lopovščino je najbrž zapisal človek, ki je jedel od duhovnikov podeljeni kruh, ter živel od njihovih podpor, človek, ki bi brez duhovnikov nemara še vedno pasel krave ali pa kidal na gnojišču, pa katerem tako rad riže in brska. To je liberalna poštenost in naprednjaška hvaležnost! Še nekaj moramo odločno zavrniti. „Narodni Dnevnik“ namreč pri tem hudobnem in satanskem napadu izigrava moralnost učiteljstva proti moralnosti duhovščine. Slabo uslugo je s tem storil učiteljstvu. Mi sicer nočemo posnemati liberalnega načina, da bi iz posameznih slučajev — in takih je dovolj — izrekli splošno sodbo, oziroma obsojbo, na učiteljstvo. Mi nismo iz tistih slučajev — ki so se dogodili v nekaterih učiteljskih rodbinah v Savinjski dolini in drugod, napravili takega zaključka, kakor bi ga liberalci storili nasproti nam, namreč: Kako bodo taki učitelji odgajali mladino, ko pa lastnih otrok odgojiti ne znajo? Toda naša strpnost ima svoje meje, in če se nas izziva in se v nebesa poveličuje moraliteto učiteljstva, s katero se moralnost duhovnikov niti primerjati ne bi smela, potem vprašamo: Gospodje, ali ste pozabili na mladinsko skrunstvo, ki ga je uganjal nekdanji učitelj pri Sv. Ožbaltu z nedorastlimi otroci? Ali ne veste, da so nekateri bili v tozadevni preiskavi, oziroma so še? In če vam sodobni slučaj, katerih je več, ne zadostujejo, pa lahko odpremo zgodovinske registre o slučaju v Podgorju, v Križevcih itd. In če bodo liberalci še dalje predrzni, se tudi lahko zgodi, da nam v kakšnem kraju vendar zmanjka strpnosti in obzirnosti na obitelj prizadetega in se izroči javnosti, kar to hvalisano moraliteto stavi v čudno luč. In vsega tega bo kriva brezmejna lumparija liberalnih listov!

„Zarja.“ Slovensko katoliško akademsko tehnično društvo „Zarja“ v Gradcu priredi v torek dne 6. grudna svoj III. redni občni zbor pri „Zel. Štajerski.“ Vspored: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Čitanje zapisnikov bratskih društev. 3. Poročilo odborov. 4. Sprejemanje novih članov. 5. Slučajnosti. Začetek ob 8. uri zvečer.

Štajersko.

Maribor. Iz sodne dvorane. V petek dne 2. decembra je stal pred mariborskimi porotniki Alojzij Borgnolutti, opekarski delavec v opekarni Črničev v Kamnici. Obdolžen je bil, da je dne 7. avgusta t. l. po noči zabodel fanta Vincenca Pavaleca. V Vogrinčevi gostilni v Kamnici je bil ples, pri katerem je prišlo do prepira med fanti, in zunaj gostilne je nekdo pri metežu zadal za žepnim nožem Pavalecu smrtno rano. Porotno sodišče je Borgnoluttija oprostil obtožbe uboja in mu je prisodilo 10 mesecev težke ječe radi težke telesne poškodbe. — V soboto dne 3. dec. se je končalo letošnje jesensko porotno zasedanje. Zadnji dan je sedel na zatožni klopi Anton

Kavčič iz Bačkove v fari Sv. Ane na Krembergu. Obtožen je bil, da je dne 1. aprila t. l. pri nekem pretepu zabodel Jakoba Kavčiča iz Ihove. Jakob Kavčič je vsled rane, ki jo je dobil dne 20. junija t. l., v bolnišnici umrl. Porotniki so vprašanje radi uboja zanikali, vprašanje radi prekoračenega silobrana so pa potrdili. Sodni dvor je obsodil Antona Kavčiča na 8 mesecev težke ječe.

Za mariborski Orel je daroval gospod Luka Hleb, veleposestnik in vrli rodoljub na Smolniku, 3 kron, in gospod Vekoslav Lorenčič, gostilničar v Rušah, 2 K. Odbor Orla se obema dobrotnikom iskreno zahvaljuje! Živeli posnemovalci!

Na Pesnici je baje znani Hojnik nakupil v imenu Südmärke prostor za nemško sulferajnsko šolo.

St. Ilj v Slov. gor. Pri nas se z vedno večjo vstrajnostjo širi in vzdržuje vest, da je šel naš distriktni zdravnik dr. Venigerholz med lutrovce. Oblasti nas že itak prezirajo na vseh koncih in krajih v narodnem oziru. Ker bi pa tak korak dr. Venigerholza pomenil še briskiranje našega verskega prepričanja, vprašujemo: Ali je to res?

Jarenina. Pred kratkim se je poročil vrli naš mladenič Tonče Kolarič z zavedno mladenko Šalamunovo od Sv. Ruperta v Slovenskih goricah. Bilo srečno!

Ptuj. Mesto Ptuj in okolica sta polna zgodovinskih starin in izkopnin iz rimskih časov. Zalostno je, da naši ljudje ne znajo upoštevati veliko vrednost teh zgodovinskih preostankov. Kmet, če izorje ali izkoplje stare reči iz zemlje, ali iste zavrže kot ničvredno šaro ali pa jih proda za nekaj desetice Nemcem, ki lazijo za temi izkopninami kot žid za denarjem. Veliko narodno in ob enem hvaležno delo bi imeli naši ljudje, če bi zbirali te zaklade naše in rimske zgodovine. Ptujski Nemci imajo svojo lastno muzejsko društvo, mi ptujski Slovenci pa bi lahko roko v roki delovali za ohranitev zgodovinskih spominkov z Zgodovinskim društvom v Mariboru. Našo slovensko mladino prosimo, da zbira najdene zgodovinske reči in jih pošlje Zgodovinskemu društvu v Mariboru.

Ptuj. Dne 29. novembra so si naši protestanti izvolili odbor za stavbo lutrovske cerkve v Ptujju. Pek Ornič, ptujski trgovci ter drugi krušni očetje „Štajerčevi“ si niso upali se dati voliti v ta odbor. V njem so poleg Hintzeta in trgovca Johana Zsell-essena (Zelesen) sami uradniki: poštni uradnik Mihael Scholler, sodnijski uradnik v p. H. Schwabe, odvetniški uradnik Jos. Murko in sodnijski uradnik Jos. Diete. Na teh stebrih bo torej slonela bodoča cerkev Lutrova v Ptujju. „Štajerc“ že dela med svojimi vrstami „štimungo“ za to stavbo.

Celje. Žepni tatovi na semnju v Celju. Na Andrejevem semnju v Celju so izvrševali žepni tatovi prav pridno svojo „umetnost.“ Največ sreče so imeli pri ženskah. Neki posestnici iz Prebolda je bila ukradena denarnica s precejšnjo svoto in tudi neki uradniški ženi je bilo ukradenih 25 K. Pri policiji je bilo ta dan naznanjenih cela vrsta enakih tatvin, vendar celjska policija ni bila tako srečna, da bi vjela predrzne uzmoviče.

Ormož. Dne 30. novembra si je pognal neki tukajšnji trgovski uslužbenec iz revolverja kroglo proti levi strani prsi in se je zgrudil navidezno mrt. Orožnik, ki je prihitel na lice mesta, je pa konstatiral, da se navidezni samoumorilec ni zadel in je krogla vdrla pod vzdignjeno roko mimo prsi v tla.

Zadružni vestnik.

Okrožni zadružni shod v Šmarju se vrši v četrtek dne 15. decembra v gostilni gospoda Habjana. Začetek točno ob 1. uri popoldne. Dnevni red obsega: 1. Volitev okrožnega predsedstva in določitev kraja za prihodnji okrožni zadružni shod; 2. navodilo za poslovanje (pospeševanje varčevanja, konverzija dolgov, plačevanje obresti, udeležba pri občnih zbiorih, denarna draginja, realni kredit, zemljeknjižne prošnje, članstvo pri več posojilnicah, poroštvo, likviditeta, zadolžnice); 3. razgovor o raznih zadružnih zadevah; 4. gospodarsko predavanje, predava nadrevizor Vlad. Pušenjak. Zadruga v Šmarju, Zibiki, Št. Petru na Medvedovem selu, v Št. Vidu pri Grobelnem, Ponkvi, Stopercih, Slatini, Sv. Emi, Slivnici pri Celju, se vabijo, da v obilnem številu pošljejo zastopnike k temu shodu.

V Poljčanah se vrši okrožni zadružni shod v nedeljo dne 18. decembra ob 3. uri popoldan. Natančni vsporod se bo pravočasno javil vsem zadrugam.

Okrožni zadružni shodi se bodo vršili po novem letu v Ljutomeru, Kozjem in Mariboru. Dan se bo sporazumno z lokalnimi činitelji določil.

Zadružni tečaj za tajnike in člane načelstev zadrug se vrši v času od 9. do 14. januarja 1911. Kraj tečaja in vsporod se bo pravočasno javil. Tečaj bo teoretičen in praktičen. Predavalo se bo o raznih važnih zadružnih vprašanjih, v praktičnem delu se bo izdelalo celo knjigovodstvo Rajfajznovk. 30 udeležencev tečaja dobi brezplačno hrano in stanovanje. Kdor se želi tečaja udeležiti, zlasti oni, ki želijo imeti brezplačno hrano in stanovanje, naj to takoj javijo Zadružni zvezi v Mariboru.

V Grižah se vrši v nedeljo dne 11. decembra gospodarsko predavanje. Predava nadrevizor Vlad. Pušenjak iz Maribora. Začetek predavanja ob 3. uri popoldne.

